

Ю. В. Біляк,
к. е. н., доцент кафедри фінансів,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9766-4780>
Д. В. Суммар,
аспірант кафедри фінансів,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0480-0027>

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.21.90

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО ВТОРГНЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ

Y. Biliak,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
D. Summar,
Postgraduate student of the Department of Finance,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

FINANCIAL AND ECONOMIC CONSEQUENCES OF THE RUSSIAN MILITARY INVASION FOR UKRAINE AND THE WORLD

Війна проти України та санкції проти Росії завдають удару по економікам країн у всьому світі, однак очікується, що основний тягар приймуть на себе ринки країн, що розвиваються, у регіоні Європи та Центральної Азії. Зараз прогнозується, що цього року економіка регіону скоротиться на 4,1 відсотка порівняно з довоєнним прогнозом у 3 відсотки зростання, оскільки економічні потрясіння, спричинені війною, посилюють триваючий вплив пандемії COVID-19. Це буде друге скорочення за стільки років і вдвічі більше, ніж спричинене пандемією скорочення в 2020 році.

Очікується, що цього року економіка України скоротиться приблизно на 45,1 відсотка, хоча величина спаду залежатиме від тривалості та інтенсивності війни. Постраждала від безпрецедентних санкцій, російська економіка вже занурилася в глибоку рецесію, і прогнозується скорочення виробництва на 11,2 відсотка в 2022 році.

Війна посилила занепокоєння щодо різкого уповільнення світової економіки, зростання інфляції та заборгованості, а також сплеск рівня бідності. Економічні наслідки поширилися на численні канали, включаючи товарні та фінансові ринки, торгівлю та міграційні зв'язки та негативний вплив на довіру. Конфлікт в Україні залишається потенційним джерелом посилення короткострокової волатильності світових фінансових ринків. Зрив експорту російської енергії внаслідок конфлікту підняв світові ціни на енергоносії та продукти харчування. Хоча економіка США відносно ізольована від війни та санкцій, економіка Європи страждає, і це також може вплинути на очікування інвесторів.

Війна посилила занепокоєння щодо різкого уповільнення світової економіки, зростання інфляції та заборгованості, а також сплеск рівня бідності. Економічні наслідки поширилися на численні канали, включаючи товарні та фінансові ринки, торгівлю та міграційні зв'язки та негативний вплив на довіру. Росія та Україна не є основними гравцями у світових мережах прямих іноземних інвестицій, але війна все одно вплине на деякі країни та галузі. Вірменія, Молдова та Киргизька Республіка сильно залежать від російських інвестицій. Європейські країни, включаючи Фінляндію, Німеччину та Норвегію, мають великі частки в енергетичному секторі Росії.

The war against Ukraine and sanctions against Russia are hitting economies around the world, but emerging markets in the Europe and Central Asia region are expected to bear the brunt. The region's economy is now forecast to contract by 4.1 percent this year, down from a pre-war forecast of 3 percent growth, as the economic turmoil caused by the war exacerbates the ongoing impact of the COVID-19 pandemic. This would be the second reduction in as many years and double the pandemic-induced reduction in 2020.

Ukraine's economy is expected to shrink by about 45.1 percent this year, although the size of the decline will depend on the length and intensity of the war. Battered by unprecedented sanctions, the Russian economy has already plunged into a deep recession, with output forecast to shrink by 11.2 percent in 2022.

The war heightened concerns about a sharp slowdown in the world economy, rising inflation and debt, and a spike in poverty. The economic effects spilled over into multiple channels, including commodity and financial markets, trade and migration links, and the negative impact on confidence. The conflict in Ukraine remains a potential source of increased short-term volatility in global financial markets. The disruption of Russian energy exports as a result of the conflict raised world prices for energy and food products. While the US economy is relatively insulated from the war and sanctions, Europe's economy is suffering, and this could also affect investor expectations.

The war heightened concerns about a sharp slowdown in the world economy, rising inflation and debt, and a spike in poverty. The economic effects spilled over into multiple channels, including commodity and financial markets, trade and migration links, and the negative impact on confidence. Russia and Ukraine are not major players in global foreign direct investment networks, but the war will still affect some countries and industries. Armenia, Moldova and the Kyrgyz Republic are heavily dependent on Russian investment. European countries, including Finland, Germany and Norway, have large stakes in Russia's energy sector.

Ключові слова: інвестиції, військовий конфлікт, інвестування, санкції, фінансовий ринок, фінансовий сектор економіки, ВВП.

Key words: investment, military conflict, investment, sanctions, financial market, financial sector of the economy, GDP.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Війна проти України та санкції проти Росії завдають удару по економікам країн у всьому світі, однак очікується, що основний тягар приймуть на себе ринки країн, що розвиваються, у регіоні Європи та Центральної Азії. Зараз прогнозується, що цього року економіка регіону скоротиться на 4,1 відсотка порівняно з довоєнним прогнозом у 3 відсотки зростання, оскільки економічні потрясіння, спричинені війною, посилюють триваючий вплив пандемії COVID-19 [3]. Це буде друге скорочення за стільки років і вдвічі більше, ніж спричинене пандемією скорочення в 2020 році.

Очікується, що цього року економіка України скоротиться приблизно на 45,1 відсотка, хоча величина спаду залежатиме від тривалості та інтенсивності війни [2]. Постраждала від безпрецедентних санкцій, російська економіка вже занурилася в глибоку рецесію, і прогнозується скорочення виробництва на 11,2 відсотка в 2022 році [10].

Війна посилила занепокоєння щодо різкого уповільнення світової економіки, зростання інфляції та заборгованості, а також сплеск рівня бідності. Економічні наслідки поширилися на численні канали, включаючи товарні та фінансові ринки, торгівлю та міграційні зв'язки та негативний вплив на довіру.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Економічні наслідки російського вторгнення в Україну у 2022 році почалися наприкінці лютого 2022 року, через кілька днів після того, як Росія визнала дві сепаратистські українські республіки та почала вторгнення в Україну. Наступні економічні санкції були спрямовані на значні частини російської економіки, російських олігархів і членів російського уряду [7]. Росія відповіла власними санкціями [7]. І конфлікт, і санкції мали серйозний негативний вплив на відновлення світової еконо-

міки під час рецесії COVID-19 [8]. За оцінками, в результаті війни Росія зазнає 30-річного економічного спаду [9]. Дослідження показує, що структурні гуманітарні, економічні та фінансові наслідки війни включатимуть: а) "серйозніше ставлення ЄС до оборони", б) прискорення переходу до "зеленої" країни, в) розкручування ширшої євразійської економічної інтеграції, г) перспективи вступу країн до ЄС у Південно-Східній Європі може покращитися [11].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Війна в Україні є найбільшим військовим конфліктом у 21 столітті та настільки неосяжним явищем для сучасного світу, що оцінити всі її основні глобальні соціально-економічні наслідки майже неможливо. В межах даного дослідження розглянуто насамперед фінансово-економічні аспекти глобальних проблем для людства, спричинених російським вторгненням в Україну. Основна ціль статті — абстрагуватись від емоцій та проаналізувати дані стосовно падіння обсягів промислового виробництва, скорочення реального та фінансового секторів економіки, зниження ВВП та погіршення інших макропоказників у наслідок війни в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

З початку війни між Росією та Україною в лютому глобальні фінансові ринки відреагували на конфлікт відносно спокійно. Акції США зросли в перші дні війни, і хоча ринки стали нестабільними після того, як російська армія ввійшла в Україну, ця волатильність більше відображає невизначеність щодо монетарної політики США, а не військової політики Росії. Поки що реакція ринків на війну відповідає тому, що показує історія, тобто геополітичні кризи зазвичай не мають довгострокових наслідків для інвесторів. Однак з'являються нові

ознаки, які свідчать про економічні наслідки конфлікту та посилення санкцій. Геополітичні кризи, як правило, не мають дуже значного та тривалого впливу на світові фінансові ринки, якщо вони не мають стійкого макроекономічного впливу на розвинені країни з найбільшими за обсягом економіками. За даними Міжнародного валютного фонду, російська економіка посідає 11-те місце у світі за розміром, що становить лише 1/20 економіки США та 1/15 економіки Китаю [9]. Росія була покарана за її військові дії на території України, шляхом введення суворих економічних санкцій проти неї з боку США та Європи. Однак, хоча економіка Росії й суттєво постраждала від санкцій, ймовірно, вона сама по собі недостатньо велика, щоб значно вплинути на світові ринки чи глобальне економічне зростання [13].

З іншого боку, оскільки Росія також є постачальником майже 50% енергії, що споживається в Європі, політична реакція США та Європи, яка призвела до перерви в постачанні енергії та інших товарів, підвищує ризики за межами двох воюючих країн. Проблема особливо актуальна в Європі. Хоча європейська економіка все ще зростає, перспективи на найближче майбутнє показують зростаючий ризик рецесії. Тобто бачимо вищий ризик особливо для найбільших європейських країн, таких як Німеччина та Італія. Частково це пов'язано з залежністю Європи від російської нафти та природного газу, що стискає споживчий сектор і в деяких випадках викликає вузькі місця у виробництві. Частина цього може бути компенсована збільшенням витрат споживачів і туристів на послуги. Загалом можна характеризувати Європу як країну, що знаходиться на пізній стадії розширення зі зростаючими ризиками рецесії. Швидкість і масштаб уповільнення визначатимуться політичними подіями щодо війни в Україні. Незважаючи на те, що ніхто точно не знає, як розгорнеться війна, вже зараз можливо оцінити ризик рецесії як більший для Європи, ніж для США.

Через свою величезну внутрішню економіку та здатність задовольняти потреби в енергії без імпорту США більш ізольовані від наслідків війни в Україні, ніж Європа. Однак глобалізований характер фінансових ринків може означати, що американські інвестори побачать більшу волатильність у найближчі місяці, навіть якщо США уникнуть рецесії, а Європа — ні. Економіка Європейського Союзу більша, ніж економіка США, і багато компаній, зареєстрованих у США, покладаються на європейських споживачів для отримання значної частини своїх доходів. Якщо ці споживачі витратять менше через страх втратити роботу під час рецесії, прибутки компаній і ціни акцій у портфелях американських інвесторів також можуть знизитися. Отже, інвестори не повинні виключати можливість того, що конфлікт може викликати більшу волатильність у найближчі місяці.

Окрім військової ситуації, невизначеність також, ймовірно, буде посилюватися через перспективу небажаних наслідків у результаті санкцій Заходу проти Росії та ризики того, що політики втягнуть США в конфлікт, наслідків якого США могли б інакше уникнути. Інфляція зростає, але і економіка США все ще зростає.

Окрім підвищення ймовірності нестабільності ринку, війна та санкції посилюють інфляційний тиск, пере-

риваючи експорт нафти, природного газу та пшениці з Росії та України.

Наслідки конфлікту, ймовірно, відрізнятимуться залежно від географії. Європа — і особливо такі країни, як країни Балтії та Польща — ймовірно, зазнають більше труднощів, ніж країни, які менше залежать від Росії в енергетичному плані. Західна Європа, зокрема Німеччина, також не має легкого альтернативного джерела енергії для заміни російського природного газу.

Щоб зберегти макроекономічну стабільність, 24 лютого, у день вторгнення, Національний банк України зафіксував обмінний курс, обмежив зняття готівки та запровадив контроль за капіталом, заборонивши більшість транскордонних операцій. Однак величезні збої у виробництві та матеріально-технічному забезпеченні призвели до зростання інфляції на 13,7 відсотка в річному обчисленні в березні 2022 року, і цілком ймовірно, що інфляційний тиск зберігатиметься протягом року [12].

Стрімке падіння податкових надходжень у поєднанні з державними витратами, які значно перевищують бюджет, створили фінансовий дефіцит щонайменше 5 мільярдів доларів США на місяць. Проте, оскільки фіскальний розрив також супроводжується значним зовнішнім розривом, зрозуміло, що військові облігації, придбані вітчизняними банками, і грошове фінансування фіскального дефіциту, дозволене воєнним станом, можуть закрити лише невелику частину розриву.

У березні зовнішній дефіцит був значною мірою покритий за рахунок кредитування МФО, але потрібне більш стабільне фінансування переважно на основі грантів. Створюється кілька мультидонорських рахунків у МВФ, Світовому банку та Європейському Союзі. Створений у МВФ обліковий запис, який керується кількома донорами, призначений як безпечний засіб для донорів для спрямування грантів і позик для України. Кошти будуть спрямовані на забезпечення платіжного балансу та бюджетні потреби.

Війна проти України також створює привид погіршення продовольчої безпеки в усьому світі, оскільки Україна є значним експортером продовольства, на яку припадає майже 10 відсотків світового експорту пшениці, а також 14 відсотків експорту кукурудзи та 37 відсотків експорту соняшникової олії.

Пшеницю та соняшник найбільше вирощують на південному сході України, де завдані воєнними шкодами найбільші. На Харківську, Дніпропетровську, Херсонську, Запорізьку, Луганську та Донецьку області разом припадає 36% виробництва пшениці та 38% насіння соняшнику в країні. Виробництво кукурудзи та сої переважно зосереджено на північному сході країни, яка також зазнала масштабних руйнувань від війни. На ці регіони припадає 28 відсотків виробництва кукурудзи в країні та 20 відсотків виробництва сої.

Окрім прямих збитків від війни, сільськогосподарське виробництво заважає нестачею палива, доступу до насіння, добрив та обладнання. За оцінками Продовольчої та сільськогосподарської організації, лише 20 відсотків агробізнесів мають достатньо палива, щоб розпочати сівбу цієї весни, і очікується, що близько 20—30 відсотків сільськогосподарських угідь в Україні цього року не будуть засіяні чи зібрані [12]. Значна шкода морським портам і транспортній інфраструк-

турі, а також обмеження на рух суден у Чорному морі додають довгострокових логістичних ризиків. Війна в Україні спричиняє глобальні перебої в торгівлі та інвестиціях, впливаючи на автовиробників у Європі, власників готелів у Грузії та на Мальдівах, а також впливаючи на споживачів продуктів харчування та палива в усьому світі. Хоча бідні верстви населення світу, які витрачають значну частину своїх доходів на найнеобхідніше, є найбільш уразливими, жодна країна, регіон чи галузь не залишилися байдужими до цих зривів.

Новий звіт Світового банку "Вплив війни в Україні на світову торгівлю та інвестиції" [4] показує, що світова торгівля впаде на один відсоток, що призведе до зниження світового ВВП трохи менше ніж на один відсоток. Виробничі експортери, такі як В'єтнам, Таїланд і Мексика, спостерігають різкий спад, особливо в енергоємних секторах. Нетто-експортери зернових культур, включаючи Туреччину, Бразилію та Індію, а також вичерпного палива, такі як Нігерія та країни Близького Сходу, бачать сплеск свого експорту, послаблюючи негативні наслідки війни [4]. Економічні ударні хвилі поширюються п'ятьма каналами: товарними ринками, логістичними мережами, ланцюгами поставок, прямими іноземними інвестиціями (ПІІ) і такими секторами, як туризм.

Потенціал продовольчої кризи викликає найбільше занепокоєння. Ціни на пшеницю та інші зерна вже різко зросли. У 2019 році на Росію та Україну разом припадало 25 відсотків світового експорту пшениці та 14 відсотків поставок кукурудзи. Багато країн світу сильно залежать від цих потоків. Республіка Конго, наприклад, покладається на імпорту із Чорноморського регіону для отримання 67 відсотків пшениці, яку вона споживає [3].

Після цін на продовольство ціни на енергоносії зазнають найбільшого впливу. Росія є одним із найбільших у світі постачальників енергії, що забезпечує 14 відсотків сирової нафти та 9 відсотків природного газу в усьому світі. Вищі ціни на природний газ, який є ключовим інгредієнтом для аміачних добрив, призведуть до зростання витрат для фермерів і зниження врожайності, що ще більше посилить дефіцит продовольства. Експортні обмеження ще більше скорочують світову пропозицію, тоді як заходи з лібералізації імпорту та субсидії збільшують попит [6]. З початку війни наприкінці лютого було запроваджено або оголошено 67 нових торгових політик. Війна та пов'язані з нею санкції розірвали ключові транспортні зв'язки між Росією та Україною та рештою світу, порушивши торгівлю в більш широкому масштабі. Сполучення Росії з європейськими портами було перервано, а експорт товарів в інші напрямки обмежений. Чорноморські порти України були заблоковані або окуповані, в результаті чого в країні залишилося мало шляхів для експорту товарів. Авіаційні вантажні перевезення між Європою та Азією тепер мають бути змінені, щоб уникнути російського повітряного простору. Залізничний транзит через Росію сповільнюється через перевірки дотримання санкцій, і подальші раунди санкцій можуть призвести до повної зупинки залізничного транзиту.

Росія та Україна не є основними гравцями у світових мережах прямих іноземних інвестицій, але війна все

одно вплине на деякі країни та галузі. Вірменія, Молдова та Киргизька Республіка сильно залежать від російських інвестицій. Європейські країни, включаючи Фінляндію, Німеччину та Норвегію, мають великі частки в енергетичному секторі Росії.

Туризм також постраждає, особливо в країнах, що розвиваються. Грузія та Чорногорія дуже залежать від росіян та українців. Зниження світового туризму найменш тимчасово загальмує відновлення галузі після пандемії, оскільки регулярні рейси зриваються, а споживачі переглядають свої плани подорожей.

Незважаючи на геополітичні ризики, американські інвестори не повинні упускати з уваги довгострокові можливості, які можуть запропонувати міжнародні акції. Дійсно, очікується, що міжнародні акції перевищуватимуть акції США протягом наступних 20 років [1]. Ці очікування частково відображають той факт, що акції США зросли більше, ніж акції інших країн за останні 2 роки, а оцінка акцій США зараз висока за історичними стандартами. Диверсифікація та професійне управління можуть допомогти керувати короткостроковими ризиками, прагнучі отримати довгострокові винагороди.

ВИСНОВКИ

Прогнозується авторами, що наступного року зростання ВВП в Україні відновиться до 25 відсотків, але це припускає, що на той час вже триватимуть значні роботи з реконструкції. Тривалість бойових дій, форма будь-якого післявоєнного поселення, масштаби реконструкції та кількість біженців, які повернуться додому, також впливатимуть на швидкість відновлення.

Таким чином, зростання ВВП у 3,4 відсотка, зафіксоване у 2021 році [1], є лише віддаленим спогадом, війна піддає економіці України величезний стрес із сильним руйнуванням інфраструктури та виробничих потужностей. За оцінками авторів, від 30 до 50 відсотків підприємств повністю припинили свою діяльність, внаслідок чого близько половини всіх працівників втратили роботу та заробіток. Приблизно 10 відсотків довоєнного населення втекло з України, а ще 15 відсотків є переміщеними особами всередині країни. Все це серйозно послаблює фінанси компаній, таким чином наражаючи банківський сектор на різке погіршення якості активів.

Масштаби гуманітарної кризи, викликані війною, вражають. Російське вторгнення завдає потужного удару по економіці України та завдало величезної шкоди інфраструктурі. Україна негайно потребує величезної фінансової підтримки, оскільки вона бореться за збереження своєї економіки та прагнення уряду підтримувати українських громадян, які страждають і справляються з екстремальною ситуацією.

Література:

1. Dirk Hofschire, CFA Senior Vice President, Asset Allocation Research Fidelity Investments — URL: <https://institutional.fidelity.com/app/literature/biography/933357/dirk-hofschire.html>
2. Fidelity Advisor funds — URL: https://institutional.fidelity.com/app/tabbed/products/FIIS_SP52_-DPL2_DSC1.html?navld=320

3. Економічний огляд регіону Європи та Центральної Азії: весна 2022 — URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
4. IBRD (World Bank) — Aaa stable Annual credit analysis — URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/67aa115569be43f048cbdfc5b3e4b88d-0340022022/original/Moodys-IBRD-World-Bank-CA-February-2022.pdf>
5. Російське вторгнення скоротить українську економіку на 45 відсотків цього року — URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/04/10/russian-invasion-to-shrink-ukraine-economy-by-45-percent-this-year>
6. Долінський Л.Б. Кредитно-інвестиційна діяльність банківських установ: теорія, методологія, практика: монографія — Чернігів: ЧНТУ, 2019. — 390 с. — URL: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/20301>
7. Меландер, Інґрід; Gabriela, Waszunska (24 лютого 2022). "ЄС націлюється на російську економіку після того, як "ошуканий автократ" Путін вторгся в Україну" URL: <https://www.reuters.com/world/europe/eu-launch-new-sanctions-against-russia-over-barbaric-attack-ukraine-2022-02-24/>
8. "Державні банки Китаю обмежують фінансування російських товарів". Новини Bloomberg. 25 лютого 2022. — URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-02-25/chinese-state-banks-restrict-financing-for-russian-commodities>
9. Інфляційні протести по всій Європі загрожують політичними потрясіннями — URL: <https://abcnews.go.com/Business/wireStory/inflation-protests-europe-threaten-political-turmoil-91905279>
10. Wilkie, Christina (14 березня 2022). "Вторгнення Путіна в Україну зірве російську економіку на 30 років прогресу" — URL: <https://www.cnn.com/2022/03/14/putins-invasion-of-ukraine-will-knock-the-russian-economy-back-by-30-years.html>
11. Астров, Василь; Годсі, Махді; Гривсон, Річард; Хольцнер, Маріо; Кочнев Артем; Ландесманн, Майкл; Пиндюк Ольга; Штерер, Роберт; Твердоступ, Марина; Бикова Олександра (1 травня 2022). "Вторгнення Росії в Україну: оцінка гуманітарних, економічних та фінансових наслідків у коротко- та середньостроковій перспективі". Міжнародна економіка та економічна політика. 19 (2): 331-381. doi: 10.1007/s10368-022-00546-5. ISSN 1612-4812. S2CID 249987393. — URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10368-022-00546-5>
12. Негода Ю.В. Трансформаційна структуризація економіки аграрного сектору України: теорія, методологія, практика. ФОР Ямчинський О. В., 2020. 350 с.
13. Негода Ю.В. Оцінка та підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектору економіки країни. Агросвіт. 2019. № 15. С. 14—19.
- References:
1. Fidelity Investments (2022), "Dirk Hofschire, CFA Senior Vice President, Asset Allocation Research Fidelity Investments", available at: <https://institutional.fidelity.com/app/literature/biography/933357/dirk-hofschire.html> (Accessed 20 Oct 2022).
2. Fidelity Advisor funds (2022), available at: https://institutional.fidelity.com/app/tabbed/products/FIIS_SP52_DPL2_DSC1.html?navId=320 (Accessed 20 Oct 2022).
3. World Bank (2022), "Economic Review of the Europe and Central Asia Region: Spring 2022", available at: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine> (Accessed 20 Oct 2022).
4. IBRD (World Bank) (2022), "Aaa stable Annual credit analysis", available at: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/67aa115569be43f048cbdfc5b3e4b88d-0340022022/original/Moodys-IBRD-World-Bank-CA-February-2022.pdf> (Accessed 20 Oct 2022).
5. World Bank (2022), "Russian Invasion to Shrink Ukraine Economy by 45 Percent this Year", available at: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/04/10/russian-invasion-to-shrink-ukraine-economy-by-45-percent-this-year> (Accessed 20 Oct 2022).
6. Dolins'kyj, L.B. (2019), Kredytно-investytsijna diial'nist' bankivs'kykh ustanov: teoriia, metodolohiia, praktyka [Credit and investment activity of banking institutions: theory, methodology, practice], ChNTU, Chernihiv, Ukraine, available at: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/20301> (Accessed 20 Oct 2022).
7. Melander, I. and Gabriela, B. (2022), "The EU targeted the Russian economy after the "deceived autocrat" Putin invaded Ukraine", available at: <https://www.reuters.com/world/europe/eu-launch-new-sanctions-against-russia-over-barbaric-attack-ukraine-2022-02-24/> (Accessed 20 Oct 2022).
8. Bloomberg (2022), "China State Banks Restrict Financing for Russian Commodities", available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-02-25/chinese-state-banks-restrict-financing-for-russian-commodities> (Accessed 20 Oct 2022).
9. Chan, K. (2022), "Inflation protests across Europe threaten political turmoil", available at: <https://abcnews.go.com/Business/wireStory/inflation-protests-europe-threaten-political-turmoil-91905279> (Accessed 20 Oct 2022).
10. Wilkie, C. (2022), "Putin's invasion of Ukraine will knock 30 years of progress off the Russian economy", available at: <https://www.cnn.com/2022/03/14/putins-invasion-of-ukraine-will-knock-the-russian-economy-back-by-30-years.html> (Accessed 20 Oct 2022).
11. Astrov, V. Hods, M. Hrivson, R. Khol'tsner, M. Kochnev A. Landesmann, M. Pyndiuk, O. Shterer, R. Tverdostup, M. and Bykova, O. (2022), "Russia's invasion of Ukraine: assessment of the humanitarian, economic, and financial impact in the short and medium term", Mizhnarodna ekonomika ta ekonomichna polityka, vol. 19 (2), pp. 331—381, available at: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10368-022-00546-5> (Accessed 20 Oct 2022). doi: 10.1007/s10368-022-00546-5. ISSN 1612-4812
12. Nehoda Yu.V. (2020), Transformatsijna strukturyzatsiia ekonomiky ahrarnoho sektoru Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka [Transformational structuring of the economy of the agricultural sector of Ukraine: theory, methodology, practice], FOP Yamchyn's'kyj O.V., Vinnytsia, Ukraine.
13. Nehoda, Yu. (2019), "Evaluation and improvement of the investment attractiveness of the agrarian economy sector", Agrosvit, vol. 15, pp. 14—19.

Стаття надійшла до редакції 31.10.2022 р.